עם קטן שנלחץ בין מזרח למערב – גשר בין שתי תרבויות ושדה־קרב נצחי – זוהי צ'כוסלובקיה

אני האומה צ'ך האגדתי, ראש השבט הסלאבי שפלש לבוהמיה במאה החמישית לספירה, דומה למשה רבנו. הוא הגיע לנהר הוויטלבה (המולדבה) ומת לפני שזכה לראות את השבט שלו משתקע בארץ המיו־עדת, שהיתה עד אז מאוכלסת גרמנים משבט בואי. גופתו נשרפה בטכס אלילי, לפי מסורת הנוודים. יורשו, פשמישל, ניגש אליו בצעדו אחורה, כדי להבעיר את המוקד. הוא היה מייסד שושלת המלכים הראשונה, כבש את הארץ, כמעשה יהושע.

המלך „המושיע" הוא ואצלאב (או ונצל), אשר על שמו קרוייה הכיכר המרכזית בפראג, בה ניצב פסלו כשהוא רכוב על סוס. כיכר זו התפרסמה השבוע כמרכז ההפגנות נגד הרוסים ובטאנקים הרוסיים המוצבים בה. ואצלאב הפך לקיסר האימפריה הגרמנית, אך גירש את הגר־מנים מפראג, נתן חסות למחדש הדתי יאן הוס. לפי האגדה המתוארת בתמונה, שוכן המלך ואצלאב בלב הר בלאניק, ממתין לשעת־צרה — בה יושיע את עמו.

ז'ישקה הלוחם אחרי עלייתו על המוקד של גדול הצ'כים בכל ה־דורות, יאן הוס (ראה הנידון), שהטיף נגד הכמורה הקאתולית ומעשי השחיתות שלה — נטל יאן ז'ישקה, הלוחם שתום־העין, את הנה־גת המרד של חסידי־הוס, שנמשך עשרות שנים. ז'ישקה הקים מיבצר בהרי צ'כיה, קרא לו בשם „הר תבור", על שם ההר התנ"כי. הוא ניצח כמעט בכל קרבותיו, נחשב לגאון צבאי המגיע לשיעור־קומתו של חניבעל. אולם המלחמה נגמרה בפשרה.

ועידת מינכן בתום מלחמת העולם הראשונה, השיג יאן מאסאריק, פילוסוף הומאניסטי נערץ שחי עד אז באמריקה, את העצ־מאות המיוחלת למדינה החדשה. מדינה זו כללה את צ'כיה, סלובקיה, רוסיה ה־קארפאטית ואת חבל הסודטים, המאוכלס ברובו גרמנים. עיתון בריטי כתב באותם הימים: „לא נילחם למען מדינה רחוקה, שאנו יודעים עליה כמעט ולא כלום."

הנאצים פולשים היטלר לא הסתפק בהישגיו במינכן. כחלק מ־הכנותיו לקראת מלחמה כללית בברית־המוע־צות, פלש באביב 1939 לצ'כוסלובקיה, הפך אותה ל„ארץ חסות" גרמנית, סיפח לחלוטין את חבל הסודטים לרייך השלישי, והעניק לסלובקיה מימשל עצמי של קוויזלינגים. תמונה היסטורית זו מראה צ'כים זועמים למראה צבא נאצי בפראג.